

Jordbruksutskottets betänkande

1988/89:JoU6

Särskilda åtgärder med anledning av algblooming och säldöd

1988/89
JoU6

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker ett regeringsförslag att tillföra det marina miljöarbetet sammanlagt 30 milj. kr. under innevarande budgetår. Medlen skall användas till internationellt arbete, forskning och övervakning. En särskild satsning på området behövs med anledning av de allvarliga störningar som drabbat Nordsjön och havet utanför västkusten under våren och sommaren 1988.

I motionerna yrkas på åtgärder av olika slag till skydd av miljön.

Med anledning av motioner (m. c, fp) föreslår utskottet att riksdagen gör ett uttalande om inriktningen av det internationella miljöarbetet, vari då inräknas bl. a. våra grannländers utsläpp i gränsvattnen mot Sverige och organisationen av Nordsjösamarbetet. I övrigt avstyrks motionerna.

Motioner om marin forskning avstyrks med hänvisning till att en utredning om baslaboratorier för marin vetenskaplig forskning bereds i regeringens kansli. Motioner om kvävegödsling, PCB-förbud, trafikens miljöeffekter m.m. liksom om en ny handlingsplan mot miljöförstörelsen till havs, i luften och på land avstyrks med hänvisning till att riksdagen så sent som i juni 1988 fattat beslut om miljöpolitiken inför 1990-talet, innefattande bl. a. en aktionsplan mot havsföroreningar och en reviderad aktionsplan mot försurningen. Utskottet erinrar även om att beslut samtidigt fattades om insatser mot miljöstörningar från jordbruket samt om att beslut fattats såväl i samband med det miljöpolitiska ärendet som tidigare under våren om att begränsa trafikens miljöstörningar.

Till betänkandet har fogats 20 reservationer och 7 särskilda yttranden.

Propositionen

I proposition 1988/89:10 yrkas

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för särskilda åtgärder föranledda av algblooming och säldöd som förordats i propositionen,

2. att riksdagen till statens naturvårdsverk på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,

3. att riksdagen till miljövärdhetsforskning på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 11 500 000 kr.

4. att riksdagen till åtgärder mot havsföroreningar på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.

Regeringen (miljö- och energidepartementet) föreslår i propositionen särskilda resursförstärkningar avseende internationellt arbete, forskning och övervakning som behövs med anledning av de kraftiga störningar som drabbat främst Nordsjön och havet utanför västkusten under våren och sommaren 1988.

Motioner

Motioner med anledning av propositionen

1988/89:Jo2 av Bengt Silfverstrand och Maja Bäckström (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ytterligare insatser för att rädda havsmiljön,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Lunds universitets betydelse för den marinbiologiska forskningen.

1988/89:Jo3 av Ulla Orring (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning inom ekologisk mikrobiologi och inrättar en professur vid Umeå universitet i ekologisk mikrobiologi – särskilt marin mikrobiologi.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad samordning för miljövården i Norden.

1988/89:Jo4 av Lars Ernestam m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett förstärkt åtgärdsprogram mot kvävegödningen i enlighet med vad som anförts i motionen.
2. att naturvårdsverket får i uppdrag att utarbeta ett förslag till plan för avveckling av massaindustrins utsläpp av klorerade organiska ämnen senast till sekelskiftet,
3. att riksdagen hos regeringen begär att PCB totalförbjuds senast i och med utgången av 1992,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internationella initiativ mot PCB-användning.
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av ytterligare marina reservat.
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en Nordsjökommission.

1988/89:Jo5 av Sven-Olof Petersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett Östersjölaboratorium för södra Östersjön inrättas,
2. att riksdagen beslutar att laboratoriet skall förläggas till Karlskrona kommun.

1. att riksdagen beslutar att Sverige skall verka för upprättande av icke-spridningsavtal för miljön.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av det internationella miljöarbetet.

3. att riksdagen beslutar att målsättningen skall vara att klorutsläppen skall vara avvecklade inom sju år.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra Vallvik till en mönsteranläggning.

5. att riksdagen beslutar att förbjuda användning av PCB fr. o. m. 1989.

6. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som anförts om skärpta krav på utsläppen från trafiken.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsning på biobränslen, innefattande energigrödor.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att minska kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevarande av marinekologiska institutionen vid Lunds universitet.

10. att riksdagen beslutar inrätta ett Östersjölaboratorium.

11. att riksdagen beslutar anslå 20 milj. kr. till förstärkning av länsstyrelsernas naturvårdsenheter för innevarande budgetår.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ersättning till dem som drabbats av miljökatastrofen i Västerhavet.

1988/89:Jo7 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta en handlingsplan som utgår från de i motionen angivna sex punkterna mot miljöförstörelsen till havs, luft och land, nämligen:

- snabb minskning av klorutsläppen
- omläggning av jordbrukspolitiken
- minskad vägtrafik
- avveckling av kärnkraften
- upphörande av sopförbränning
- skärpt miljölagstiftning.

1988/89:Jo8 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö (c) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att en förstärkning av den marinbiologiska forskningen vid Lunds universitet skall ske i enlighet med vad som sagts i motionen.

1988/89:Jo9 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna om behovet av ett gemensamt åtgärdsprogram för Norge, Danmark och Sverige i syfte att angripa utsläppen inom dessa länder.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en beredskapsplan skall tas fram för fisket med lösningar på hur näringen skall överleva under rådande förhållanden.

3. att riksdagen hos regeringen begär en snabbutredning om hur fiskarena skall kunna stödjas under perioder där fisket ligger nere.

1988/89:Jo10 av Åsa Domeij m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att sänka tillåten hastighet på väg till 70 resp. 90 km/tim.,

2. att riksdagen beslutar att omgäende införa skärpta avgaskrav för dieselfordon så att kraven blir minst lika höga som de som ställts i USA fr. o. m. 1986 års modeller,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen tillkänna att det bör satsas på järnvägen så att hälften av de långväga (över 10 mil) godstransporter som i dag går på lastbil inom tio år förs över till järnväg.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att planerna på en bilbro till Danmark och en motorväg längs västkusten bör överges.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de resurser som satsas på bärighetshöjande åtgärder på landsvägarna i stället bör användas för investeringar i miljövänlig kollektivtrafik i storstadsområdena.

6. att riksdagen beslutar att höja bensinskatten med 1:25 kr./l för oblyad bensin och med 2:25 kr./l för blyad.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att luftfartsverket bör få i uppdrag att utarbeta några olika alternativ för hur kväveoxidutsläppen från flyget kan minskas med 25 % inom sex år.

8. att riksdagen beslutar belasta konstgödselkväve med en avgift på 300 % att återföras till jordbruket huvudsakligen i form av arealbidrag.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvårdsverket bör få i uppdrag att snabbutreda vilken jordbruksmark i kustområdena och eventuellt längs en del vattendrag det skulle vara lämpligt att köpa in för att återföra till våtmark.

10. att riksdagen beslutar om förbud för användning av klorblekta pappersprodukter i Sverige fr. o. m. 1 juli 1989.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Vallvik bör göras till en mönsterfabrik genom att före utgången av år 1992 presentera världens första fungerande slutna blekeri, alternativt ett blekeri där eventuella restprodukter kan tas om hand samt att alla klorfria avloppsströmmar bör ledas till en högeffektiv anaerob rening vilken skall vara i kontinuerlig drift senast 1 januari 1990.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utforma ett forskningsprogram för att få fram bättre kunskaper om halgenerade organiska ämnen, deras förekomst i naturen och potentiella miljörisker.

1988/89:Jo11 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående förstärkning av de fasta resurserna vid Askölaboratoriet och Kristinebergs marinbiologiska station.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående behovet av stöd till u-länder för uppbyggnad av marinbiologisk kunskap och miljöövervakning av hav.

1987/88:Jo286 av Margareta Fogelberg och Christer Eirefelt (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fiskerinäringen i Halland.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A485.

1987/88:Jo404 av Jens Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder med anledning av Norges utsläpp.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om reducering av sälstammen på västkusten.

Offentlig utfrågning

Skagerrak och Kattegatt har det senaste halvåret undergått en fortlöpande naturkatastrof med allvarliga skador på växt- och djurlivet i havet. Kustfisket har drabbats svårt, framför allt i Halland, och vattenbruket har åsamkats betydande förluster. Utskottet har den 17 november 1988 anordnat en offentlig utfrågning för att närmare informera sig om skadornas omfattning och om vilka åtgärder som kan vidtas för att minska föroreningsbelastningen från jordbruket, från de kommunala avloppen, från industrin och från vägtrafiken. I utfrågningen har deltagit representanter för berörda centrala och vissa regionala myndigheter, vissa vetenskapsmän och forskare samt representanter för kommunerna, industrin och naturvårdande organisationer.

Utskottet

Inledning

Algblomning

Under maj och juni 1988 orsakade massförekomst av den encelliga algen *Chrysochromulina polylepis* omfattande skador på växt- och djurlivet i främst Skagerrak, Kattegatt och delar av Nordsjön.

Skadorna berodde på att alger under blomningen utsöndrade substanser som var mycket giftiga för bl. a. fisk och många bottenlevande organismer. Effekterna var kraftigast i öppna havet samt i ytter- och mellanskärgårdarna medan innerskärgårdarnas utsötade vatten i stor utsträckning hade skonats. Inom stora sammanhängande områden på 1–15 meters djup orsakade blomningen mycket allvarliga skador på alla högre former av djur- och växtliv. Det finns inte belagt att denna alg tidigare har uppträtt i massförekomst eller varit giftproducerande i den omfattning som nu var fallet.

Algblomningen har medfört vissa skador för fiskodlingar utmed kusten.

Till följd av den ständiga närsalttillförseln till haven har algblomningar blivit allt vanligare i kustnära och avgränsade havsområden. Ett exempel på

denna utveckling är Laholmsbukten, som på grund av de kraftiga algbloomingarna och de därav orsakade miljöeffekterna förklarades som s. k. särskilt föroreningskänsligt område av regeringen hösten 1986.

Att en eller ett fåtal arter får möjlighet att utvecklas så kraftigt som skett under försommarens algblooming och så fullständigt dominera i det öppna havets ytligare delar tyder på en kraftig störning av stora delar av havsekosystemen. Det är sannolikt att en långvarig och omfattande närsaltbelastning, särskilt efter den gångna milda och relativt nederbördsrika vintern, har haft en stor betydelse för algbloomingen i Nordsjön och utanför västkusten. Även den ökade belastningen av miljöfarliga ämnen kan vara viktig i detta sammanhang.

Säldöd

Under den gångna sommaren har Nordsjöns, Skagerraks, Kattegatts och södra Östersjöns knubbsälsbestånd drabbats av en omfattande farsot som orsakar stor dödlighet. Sjukdomen, som är besläktad med valpsjuka, orsakas av ett virus som medför att sälarnas immunförsvar sätts ned. Den vanligaste dödsorsaken är lunginflammation. Viruset sprids mycket snabbt. Farsoten har hittills lett till att ca 70 % av Skagerraks och Kattegatts knubbsälsbestånd, som utgjordes av ca 7 800 djur, har dött. Motsvarande höga dödlighet är också rapporterad från södra Östersjön, där endast ca 40 djur återstår av drygt 100 djur. Det finns en uppenbar risk att återstoden av Östersjöns knubbsälspopulation kan komma att utrotas.

Viruset har hittills angripit enstaka gråsälar men det är ännu oklart om gråsäl är lika känslig som knubbsäl. Om vikare kan smittas är inte känt. Sjukdomen bedöms inte ha något direkt samband med miljöförstöringen i haven. Svenska forskare har emellertid länge varit medvetna om att hälso-tillståndet hos Sveriges och framför allt Östersjöns sälstammar successivt har försämrats. På grund av allt kraftigare störningar i den marina miljön, främst utsläpp av klorerade organiska substanser samt den tidigare jakten, har Östersjöns sälstammar minskat kraftigt. Skador som skelettdeformationer, sterilitet och förstörd binjurebark, vilket bl. a. synes innebära ett nedsatt immunförsvar, har blivit allt vanligare bland sälarna. Skadefrekvensen varierar med mellan 30 och drygt 90 % för de olika skadetyperna.

Internationellt samarbete

Ett antal internationella vetenskapliga konferenser och symposier hölls i ett tidigt skede under sommaren för att gå igenom framkomna uppgifter och för att internationellt samordna den fortsatta verksamheten. Ytterligare symposier planeras för den kommande hösten.

Sverige deltar aktivt i många olika organ för internationellt samarbete med syfte att begränsa förorenande utsläpp i haven. I propositionen erinras bl. a. om det arbete som utförs inom ramen för ett antal konventioner om havsmiljön: Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöområdet marina miljö; Pariskonventionen om förhindrande av havsföroreningar från landbaserade källor som omfattar utsläpp till Nordsjön och Nordostatlanten; Oslokonventionen om förhindrande av havsföroreningar genom

dumpning från fartyg och luftfartyg (täcker samma område som Pariskonventionen) samt Bonnöverenskommelsen om samarbete vid bekämpning av olje- och kemikalieutsläpp.

1988/89:JoU6

Regeringens förslag

Miljö- och energiministern framhåller i propositionen att den marina miljöforskningen som rör Nordsjön och Östersjön bör samordnas. Senare i år avser regeringen att ta kontakt med berörda länder för att söka stöd för ett samlat och förstärkt internationellt handlande vilket är nödvändigt för att få till stånd effektivt skydd av vår gemensamma marina miljö. Syftet med en sådan internationell samverkan bör i första hand vara att belysa närsalters, stabila organiska ämnens och andra miljögifters långsiktiga inverkan på havsekosystemen samt ge insikter om hur olika utsläppsbegränsande åtgärder kan genomföras för att effektivt minska belastningen på havsmiljön.

Enligt propositionen är en kraftig resursförstärkning nödvändig för att klara de särskilda insatser som algblomningen och seldöden nu föranleder. Syftet med dessa insatser skall vara att förbättra förutsättningarna att genom prov- och datainsamling, dokumentation samt forskning öka kunskaperna om orsaker till algblomningar i öppna havet och om olika faktorer som påverkar och hotar de marina däggjurens fortlevnad. Dessa kunskaper bör kunna ligga till grund för eventuella ytterligare åtgärder. De intensifierade svenska insatserna bör också kunna användas som underlag till att påskynda det internationella förhandlingsarbetet för marina miljöfrågor.

De särskilda resurstillskott som är nödvändiga bör avse de svenska insatserna i det internationella förhandlingsarbetet, den marina övervakningen och miljöeffektforskningen. Regeringen föreslår mot den bakgrunden att sammanlagt 30 milj. kr. anvisas på tilläggsbudget I till statsbudgeten för innevarande budgetår. I propositionen anges fördelningen av de föreslagna medlen på anslagen till statens naturvårdsverk, till miljövärdhetsforskning och till åtgärder mot havsföroreningar.

Av medlen bör 5,5 milj. kr. reserveras för insatser avseende den marina grundforskningen. Den närmare fördelningen av dessa medel bör enligt propositionen beslutas i samband med att ställning tas till universitets- och högskoleämbetets, UHÄ, kommande förslag beträffande baslaboratorier för marin naturvetenskaplig forskning i Sverige.

Utskottets överväganden

Som anförts inledningsvis har utskottet hållit en offentlig utfrågning i anslutning till sin behandling av propositionen. Därvid har myndigheter, forskare, naturvårdsorganisationer samt företrädare för jordbruket, kommunerna, industrin och vägtrafiken lämnat sin syn på tillståndet i havet och vilka möjligheter som står till buds för att förbättra situationen.

Av utfrågningen framgick att havsmiljön i Skagerrak och icke minst i Kattegatt ytterligare försämrats sedan regeringen lade fram sin proposition. Fisket längs Hallandskusten har i höst lämnat ett ytterst ringa utbyte, och

näringen står inför stora svårigheter. Belastningen på havsmiljön beror – förutom av "naturliga" hydrologiska och meteorologiska faktorer – på utsläpp av skilda slag härrörande från såväl inhemska som utländska källor. Från forskarhåll betonades att en betydande osäkerhet råder om de olika faktorernas relativa betydelse. De svenska avloppsverken har numera genomfört en effektiv fosforrening. Med hänsyn härtill var man tämligen enig om att, när det gäller eutrofieringen av Västerhavet, till den del denna orsakas av utsläpp från Sverige, kvävetillförseln spelar den viktigare rollen. Kvävebelastningen från utländska källor är flerdubbelt större än de inhemska bidragen. Kväveläckaget från skogsmark är enligt de senaste forskningsrönen större än man tidigare räknat med. Mer än hälften av kvävetillförseln till haven runt Sverige anses komma genom diffust luftnedfall och avrinning från skogsmark. De största enskilda källorna därefter är läckage från jordbruk och utsläpp från kommunala reningsverk. Dessa svarar i genomsnitt vardera för 10–15 % av kvävetillförseln till havet. De regionala variationerna är betydande. Effekten på havets flora och fauna av giftutsläpp i form av giftiga metaller och kemikalier – framför allt stabila klorerade organiska substanser – är sämre utredd men bedöms mycket allvarlig. Likaså anses frågan om dessa ämnens förekomst på bottenarna i kustzonen mindre väl utforskad. I kustzonen sker en betydande del av primärproduktionen. Den är därför av särskild betydelse för såväl fiskens som sälens föda.

Utskottet finner att regeringens förslag om en särskild satsning på det marina miljöarbetet med anledning av den gångna sommarens algblooming och seldöd är väl grundat. Riksdagen bör därför godkänna de förslag till riktlinjer för arbetet som anges i propositionen och som innebär prov- och datainsamling, dokumentation samt forskning för att öka kunskaperna om orsaker till algbloomingar i öppna havet och om de olika faktorer som påverkar och hotar de marina däggdjurens fortlevnad. Som miljö- och energiministern framhåller bör också det internationella förhandlingsarbetet för marina miljöfrågor påskyndas. Utskottet vill icke minst mot bakgrund av vad som framkom vid utfrågningen understryka vikten av den aktuella satsningen.

Utskottet ansluter sig även till regeringens förslag om medelstilldelning. Riksdagen bör alltså besluta i enlighet med propositionen.

Motionsbehandling

I motionerna ifrågasätts icke propositionens förslag till riktlinjer och medelstilldelning.

I det följande behandlar utskottet de motioner som väckts med anledning av propositionen samt ett par motioner från januari 1988. Flertalet av dessa motioner rör frågor som ingående behandlats av riksdagen inför dess beslut varen 1988 om miljöpolitiken inför 1990-talet.

Resurser till laboratorier m.m.

Behovet av ytterligare resurser till olika forskningsinstitutioner understryks i flera motioner, utan att dock några förslag om ytterligare anslag väcks.

Enligt motion Jo2 (s) bör den framtida organisationen vad gäller marin forskning och övervakning utformas så att samordnings- och kvalitetsvinster kan göras mellan den grundläggande forskningen, den miljöinriktade forskningen och olika miljökontrollprogram. Händelserna i våra angränsande havsområden har visat på att någon form av miljöjour bör inrättas med operativt ansvar för att genomföra och utvärdera undersökningar vid akuta händelser (yrkande 1). I motionen framhålls även Lunds universitets betydelse för den marinbiologiska forskningen (yrkande 2). Motsvarande yrkanden framställs i motionerna Jo8 (c) och Jo6 (c) yrkande 9. I motionerna diskuteras UHÄ:s utredning om marina baslaboratorier vilken även omnämns i propositionen i samband med förslag om reservering av medel för grundforskning. Motionärerna vänder sig mot utredningens ställningstagande beträffande den marinekologiska forskningen vid Lunds universitet. Yrkande framställs att riksdagen beslutar att institutionen i Lund bibehålls. – Enligt motion Jo3 (fp) bör det inrättas en professur i Umeå i ekologisk mikrobiologi – särskilt marin mikrobiologi. – Enligt motionerna Jo5 (c) yrkande 1 och Jo6 (c) yrkande 10 bör ett Östersjölaboratorium inrättas för forskning om föroreningssituationen i södra Östersjön och om fiskreproduktionens problem där. Enligt motion Jo5 bör institutet förläggas till Karlskrona (yrkande 2). – I motion Jo11 (m) framhålls behovet av en förstärkning av de fasta resurserna vid Askölaboratoriet och Kristinebergs marinbiologiska station (yrkande 1).

Utskottets överväganden

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion Jo2 om att organisationen av den marina forskningen och övervakningen av havens miljötillstånd bör läggas upp så att olika institutioner och program kan samordnas. Regeringen och riksdagen har i tidigare sammanhang, senast i samband med det miljöpolitiska beslutet våren 1988, givit uttryck för likartade tankegångar (prop. 1987/88:85, JoU23). Av förevarande proposition framgår att regeringen tillsatt en arbetsgrupp under naturvårdsverkets ledning för att samordna åtgärder m.m. med anledning av de under år 1988 inträffade miljöstörningarna. Något särskilt uttalande från riksdagens sida med anledning av motionen i berörd del (yrkande 1) ter sig icke påkallat.

Som framgår av utskottets ställningstagande till propositionen tillstyrker utskottet regeringens förslag om att anvisa 5,5 milj. kr. till insatser avseende den marina grundforskningen. Den närmare fördelningen av dessa medel bör beslutas i samband med att ställning tas till UHÄ:s förslag beträffande baslaboratorier för marin naturvetenskaplig forskning i Sverige. UHÄ:s utredning går tillbaka på ett beslut av riksdagen om att ansvaret för den marina forskningen, inkl. baslaboratoriernas hela verksamhet inom resp. geografiska område, bör knytas till universiteten i Stockholm, Göteborg och Umeå (prop. 1986/87:80, UbU26). Vid sidan därav har jordbruksutskottet vid olika tillfällen tagit upp frågan om inrättande av ett Östersjölaboratorium med inriktning på i första hand forskning och undersökning av det kustnära fisket och kustvattenmiljön i södra Östersjön. Våren 1988 riktade riksdagen i samband med det miljöpolitiska beslutet ett tillkännagivande till

regeringen om miljösituationen i södra Östersjön. Utskottet framhöll då att miljösituationen i södra Östersjön är så allvarlig att ytterligare ansträngningar borde göras för att stärka forskningsresurserna. Vidare borde gränsdragningen mellan bl. a. baslaboratorierna och havsfiskelaboratoriet undersökas.

Utskottet har erfarit att UHÄ:s utredning numera överlämnats till regeringen. Den bereds för närvarande i utbildningsdepartementet. Utskottet finner för sin del angeläget att jordbruksutskottet bereds tillfälle yttra sig i laboratoriefrågan i samband med att denna behandlas i riksdagen. Utskottet är emellertid, med hänsyn bl. a. till att ärendet fortfarande ligger under beredning, icke berett att för närvarande föreslå någon riksdagens ytterligare åtgärd med anledning av förslaget i motion Jo11 yrkande 1 om resursförstärkning av laboratorierna på Askö och Kristineberg.

Med motsvarande motivering avstyrker utskottet motionerna Jo2 yrkande 2, Jo6 yrkande 9 och Jo8 om den marinekologiska forskningen vid Lunds universitet.

Likaså avstyrker utskottet motionerna Jo5 och Jo6 yrkande 10 om ett Östersjölaboratorium.

Med hänvisning till det anförda avstyrks slutligen motion Jo3 yrkande 1 om en professur i Umeå.

Internationella frågor, m.m.

Utskottet har vid många tillfällen haft anledning framhålla att de internationella aspekterna måste inta en framträdande plats i de miljöpolitiska övervägandena. Detta betonas också både i propositionen och i flera motioner. Enligt motion Jo6 (c) bör riksdagen rikta ett tillkännagivande till regeringen om inriktningen av det internationella miljösamarbetet. Enligt motionen bör detta inriktas bl. a. på att realisera förslaget om en internationell luftvårdsfond, på skärpta internationella regler för miljöfarliga föreningar, skärpta regler mot oljeutsläpp och förbud mot radioaktiva utsläpp. Ett särskilt program bör utarbetas för att begränsa tungmetalltillförseln till Östersjön i stort (yrkande 2). Vidare bör riksdagen understryka vikten av att en Nordsjökommission kommer till stånd. Ett yrkande om en Nordsjökommission framförs även i motion Jo4 (fp) yrkande 6. Yrkanden om ökad samordning av miljövärden i Norden framförs i motionerna Jo3 (fp) yrkande 2 och Jo9 (fp) yrkande 1. I motion 1987/88:Jo404 (m) yrkas på åtgärder med anledning av Norges utsläpp. Enligt sistnämnda motion har man från svensk sida varit alltför kravlös när det gäller Norges förorening av den nordbohuslänska kusten.

Utskottet får anförda följande med anledning av de nu refererade motionsyrkandena.

Riksdagen har vid olika tillfällen, och senast våren 1988, riktat uppmaningar till regeringen att engagera sig för att en internationell luftvårdsfond bildas, från vilken anslag skall kunna beviljas för miljöinvesteringar. Samtidigt har riksdagen uttalat önskemålet att en Nordsjökommission bildas för att efter mönster av Östersjökommissionen samordna arbetet i de olika konventioner som reglerar miljösamarbetet i Nordsjöområdet (JoU 1987/88:23 mom. 56 och 97).

När det gäller de krav som riktas på nordisk samordning i motionerna Jo3 och Jo9 får utskottet erinra om att Nordiska rådet helt nyligen, vid extrasession den 16 november 1988, godkänt ett ministerrådsförslag om en åtgärdsplan mot förorening av den marina miljön (Dok. B 86/s) med tillägg enligt ett ändringsförslag (Dok. B86 Ä/s).

Åtgärdsplanen bygger på de planer för en renare vattenmiljö som antagits eller kommer att antas av flera nordiska länder. De nordiska ländernas huvuduppgift blir att genomföra de internationella avtal som ingåtts beträffande havsmiljön såväl inom de egna länderna som genom fortsatt internationellt arbete. De bör kontrollera om åtgärderna får de effekter på havsmiljön som önskas eller förväntas. Det är vidare viktigt att stimulera och samordna forskningen och att fokusera nya problem och initiera nya internationella rekommendationer och åtgärdsprogram. I det av Nordiska rådet godkända ändringsförslaget preciseras ministerrådets åtaganden enligt bl. a. följande:

1. Utsläppen till Östersjön och Nordsjön av tungmetaller och stabila organiska föreningar reduceras med 50 % före 1995 i förhållande till utsläppen år 1985. Före den 31 december 1989 skall vart och ett av de nordiska länderna lägga fram en nationell åtgärdsplan för hur detta mål skall nås före år 1995, enligt en katalog som specificeras i ändringsförslaget.

2. Utsläppen av närsalter (fosfor och kväve) till de områden som påverkas av dessa utsläpp (Östersjön, Kattegatt, Skagerrak och områdena väster om Danmark) reduceras med 50 %. Minskningen relateras även i detta fall till utsläppen år 1985 och skall nås före år 1995. Nationella åtgärdsplaner skall redovisas senast den 31 december 1989 och innehålla vissa specificerade uppgifter.

Enligt tilläggsförslaget skall vidare kväveoxidutsläpp till luften, med hänsyn till deras påverkan på havsmiljön, stabiliseras på 1987 års nivå före år 1995. Arbetet skall föras vidare med sikte på reduktioner som kan få ned utsläppen till en nivå som ligger under gränsen för vad naturen tål.

Ministerrådet skall fortlöpande rapportera till Nordiska rådet om hur arbetet med att minska utsläppen till havsmiljön fortgår. En första rapport avges i mars 1989.

Det problem med de norska utsläppens förorenande inverkan på de nordbohuslänska kustvattnen som tas upp i motion Jo404 är enligt vad utskottet erfarit på väg mot en förbättring sedan den norska regeringen antagit en handlingsplan benämnd "Rent vann i Østfold". I denna plan som antogs hösten 1986 förutses betydande förbättringar av utsläppssituationen från år 1990. I enlighet med planen har exempelvis en massafabrik i Halden, vars utsläpp hamnar i Idefjorden, genom koncessionsprövning ålagts reningsåtgärder som bedömts godtagbara även av de svenska miljöskyddsmyndigheterna. Bolaget har emellertid överklagat beslutet hos regeringen som ännu icke tillkännagivit något beslut. Ett liknande mål föreligger enligt uppgift i Glomma, där en annan cellulosafabrik överklagat föreläggande om reningsåtgärder.

Utskottet får med hänvisning till den lämnade framställningen framhålla den stora vikt som måste fästas vid att det internationella miljösamarbetet drivs aktivt och med stor kraft. Miljöföroreningarna är gränsöverskridande.

Utsläppen till haven skadar vår egen närmiljö, men dessa utsläpp kommer till avsevärd del från andra länder än vårt eget. Utsläppen till luften hamnar i betydande utsträckning i haven. Även dessa härrör till stor del från källor belägna i andra länder.

Utskottet är självfallet medvetet om att Sverige i förhandlingssammanhang kan möta svårigheter när det gäller att förmå våra grannländer och övriga medlemmar av det europeiska och internationella samfundet att genomföra långtgående miljöåtgärder. Även om förslaget om en Nordsjökommission har mötts utan större entusiasm av andra länder, bör regeringen fullfölja ansträngningen att samordna arbetet kring Nordsjön i en samlad kommission. Denna inriktning av arbetet bör även gälla inrättandet av en internationell luftvårdsfond. Den överenskommelse om en åtgärdsplan för den marina miljön som efter långa förhandlingar träffats inom Nordiska rådet uppfyller enligt utskottets mening knappast de krav som bör ställas inom den nordiska kretsen. Som framgår av redogörelsen i det föregående synes man ännu icke ha accepterat nödvändigheten att brådska vidta sådana miljöskyddsåtgärder som behövs för att förbättra miljösituationen i gränsvattnen mot Sverige. Ställningstagandena i Nordiska rådet bör således kompletteras med mer långtgående åtgärder än vad som blir följden av de beslut som fattades vid rådets möte i Helsingör.

Det allvarliga läge som miljösituationen utgör på det nordiska och internationella planet bör enligt utskottets mening föranleda regeringen att ytterligare skärpa sina ansträngningar att söka åstadkomma en förbättring av det internationella miljöarbetet. Detta arbete måste för att bli framgångsrikt grundas på djupgående kunskaper om faktiska förhållanden som endast kan erhållas genom fortgående forskningsinsatser och övervakning av den egna miljösituationen. Riksdagen bör i ett uttalande till regeringen som sin mening ge till känna vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna Jo6 yrkande 2, Jo4 yrkande 6, Jo3 yrkande 2, Jo9 yrkande 1 och Jo404 yrkande 1.

Enligt motion Jo6 (c) bör Sverige verka för upprättande av ett ickespridningsavtal för miljön. Motionärerna anser att samma synsätt bör prägla det internationella miljöarbetet som det som ligger till grund för ickespridningsavtalet för kärnvapen (yrkande 1).

Utskottet finner knappast tanken om ett ickespridningsavtal realistisk. Det får även anses tveksamt om man kan principiellt jämställa miljöföroreningsproblematik med kärnvapens. Motionen avstyrks i berörd del.

I motion Jo11 (m) anförs ett behov av stöd till u-länder för uppbyggnad av marinbiologisk kunskap och miljöövervakning av hav (yrkande 2). Utskottet erinrar för sin del om att frågor om bistånd till u-länder hör till utrikesutskottets beredningsområde. Vid behandlingen av biståndsbudgeten våren 1988 fogade riksdagen på förslag av utrikesutskottet till de tidigare gällande fyra biståndspolitiska målen ett femte mål: "framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön". Med hänvisning till det anförda är utskottet icke berett att föreslå något uttalande av riksdagen med anledning av motionärernas yrkande.

Ett förslag i motion Jo404 yrkande 2 om behovet av skyddsjakt på säl

utanför västkusten har blivit inaktuellt efter den tragiska epidemi som drabbat sälstammen under sommaren 1988. Motionsyrkandet avstyrks alltså.

1988/89:JoU6

Kvävegödning m.m.

I motion Jo4 (fp) yrkas på ett förstärkt åtgärdsprogram mot kvävegödning (yrkande 1). Enligt motion Jo6 (c) krävs ytterligare insatser för att minska kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk (yrkande 8). Motionärerna hävdar att jordbrukets miljöproblem måste åtgärdas samtidigt som dess möjligheter tas till vara. En satsning på biobränslen, som energigrödor, måste snarast inledas (yrkande 7). Enligt motion Jo10 (mp) yrkande 8 bör miljöavgiften på gödselkväve utgå med 300 %. Pengarna bör återföras till jordbruket genom arealbidrag.

Utskottet delar motionärernas oro för det omfattande kväveläckage som förekommer, framför allt till havsområden som redan är föremål för en skadlig eutrofiering. Riksdagen beslöt våren 1988 om omfattande åtgärder för att minska jordbrukets miljöskador. Bl.a. uppställdes som mål att kväveförbrukningen i handelsgödsel skall minska med 20 % till sekelskiftet. Nya regler antogs för djurhållning, lagring och spridning av stallgödsel. Beslut fattades om åtgärder för att öka andelen bevuxen åkermark, växtodlings- och gödselplanering samt om åtgärder för att minska användningen av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Miljöavgiften på handelsgödsel fördubblades och utgår nu med 60 öre per kg kväve och med 1:20 kr. per kg fosfor.

Utskottet anser att de nyligen antagna nya reglerna för minskning av närsaltläckaget från jordbruksmarken bör få möjlighet att prövas i praktiken innan eventuella ytterligare skärpningar övervägs. Utskottet erinrar i sammanhanget om att regeringen har möjlighet att förklara vissa utsatta områden för särskilt föroreningskänsliga områden (efter den 1 januari 1989 benämnda miljöskyddsområden). För sådant område skall regeringen eller länsstyrelsen lämna närmare föreskrifter om skyddsåtgärder, begränsningar m.m. för verksamheter inom området. Laholmsbukten med tillrinningsområde har redan för ett par år sedan erhållit sådan status. I regeringsförklaringen vid riksmötets öppnande uttalade statsministern att särskilda åtgärder avses sättas in i västra Skåne på miljöskyddsområdet. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna Jo4 yrkande 1 och Jo6 yrkande 8.

Utskottet avstyrker även motion Jo10 yrkande 8 med hänvisning till de ovan angivna riksdagsbesluten.

Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo6 om att det är angeläget att den jord som friställs genom en minskad spannmålsodling kan nyttiggöras för energiproduktion. På lång sikt kommer en sådan utveckling att bli nödvändig. En betydande försöksverksamhet pågår för närvarande för att utröna i vilken mån odling av energiskog skall kunna tjäna som ny energikälla inför kärnkraftsavvecklingen. Enligt utskottets mening finns det skäl att avvakta resultaten av denna verksamhet liksom de olika försök som görs med andra energigrödor innan några konkreta beslut tas om eventuell

ny inriktning av åkerbruket mot ökad energiodling. Motion Jo6 yrkande 7 avstyrks mot den bakgrunden.

1988/89:JoU6

Enligt motion Jo10 (mp) bör naturvårdsverket få i uppdrag att snabbutreda vilken jordbruksmark i kustområdena och eventuellt längs en del vattendrag det skulle vara lämpligt att köpa in för att återföra till våtmark (yrkande 9).

Utskottet är icke berett att förorda något riksdagsuttalande med anledning av motionsyrkandet. Ett återförande av jordbruksmark till våtmark kan få sådana följder att det i varje enskilt fall måste göras noggranna undersökningar och konsekvensanalyser. Motionen avstyrks alltså i berörd del.

Massaindustrins utsläpp av stabila organiska föreningar

Motionerna

Vid blekeriprocessen av sulfatmassa används av tradition klorgas. I samband med blekningen bildas klorerade organiska ämnen som sedan släpps ut i recipienten. Vattenmiljön tar skada av dessa utsläpp.

Enligt motion Jo4 (fp) yrkande 2 bör naturvårdsverket få i uppdrag att utarbeta ett förslag till plan för avveckling av massaindustrins utsläpp av klorerade organiska ämnen senast till sekelskiftet. Enligt motion Jo6 (c) bör riksdagen fastställa som mål att klorutsläppen skall vara avvecklade inom sju år (yrkande 3). Vidare föreslås att en mönsteranläggning för ett i princip slutet system byggs vid Vallviksfabriken som till över 50 % ägs av staten (yrkande 4). Ett motsvarande yrkande framställs i motion Jo10 (mp), yrkande 11, där man dock som alternativ föreslår ett blekeri där eventuella restprodukter kan tas om hand samt att klorfria avloppsströmmar bör ledas till en högeffektiv anaerob rening, vilken skall vara i kontinuerlig drift senast den 1 januari 1990. I motion Jo10 föreslås även att riksdagen beslutar om förbud för användning av klorblekta pappersprodukter i Sverige fr. o. m. den 1 juli 1990 (yrkande 10) samt att naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utforma ett forskningsprogram för att få fram bättre kunskaper om halogenerade organiska ämnen, deras förekomst i naturen och potentiella miljörisiker (yrkande 12).

Utskottets överväganden

Utskottet erinrar om att riksdagen för ett halvt år sedan godkände de utsläppskrav som föreslagits av naturvårdsverket och regeringen, nämligen att åtgärder för att minska utsläppen av organiska klorföreningar till en nivå av 1,5 kg TOCl (totalt organiskt bundet klor) per ton massa bör ha påbörjats vid samtliga fabriker före utgången av år 1992. Målet bör vara att på sikt i stort sett eliminera utsläppen av klorerat organiskt material. Utskottet framhöll särskilt att det internationella arbetet för att hos våra grannländer och andra länder främja medvetenheten om miljöfaran och få till stånd reningsåtgärder bör fortgå parallellt med åtgärdsprogrammet inom landet (prop. 1987/88:85, JoU23).

Enligt vad utskottet erfarit har den svenska massaindustrin under den

senaste tioårsperioden lyckats nå betydande utsläppsminskningar. De neddragningar som skett har gått utöver vad branschen själv länge ansåg som möjligt. Den svenska massaindustrin räknar enligt uppgift med att kunna uppfylla de av riksdagen fastlagda utsläppskraven inom föreskriven tid. Under den närmaste femårsperioden beräknas massaindustrins investeringar i miljöteknik, och då huvudsakligen i blekningsteknik, uppgå till 3 miljarder kronor, vilket enligt uppgift utgör närmare 50 % av de samlade investeringarna.

Utskottet delar för egen del motionärernas oro för att fortsatta utsläpp skall orsaka ytterligare miljöstörningar i havet och i känsliga sjösystem som Vättern.

Industrins möjligheter att med bibehållen konkurrenskraft förbättra miljöskyddstekniken kräver oundgängligen viss tid och stora investeringar. Riksdagen har för blott ett halvt år sedan lagt fast riktlinjerna för takten i utsläppsminskningen. Någon bärande motivering har icke förebragts för att nu ändra dessa riktlinjer. Riksdagen bör därför avslå motionerna Jo4 yrkande 2 och Jo6 yrkande 3.

Utskottet är icke heller berett att tillstyrka motionärernas förslag beträffande Vallviksfabriken. Motionerna Jo6 yrkande 4 och Jo10 yrkande 11 avstyrks.

Förslaget i motion Jo10 om förbud mot användning av klorblekta produkter bör avslås av riksdagen.

Utskottet är heller icke berett att tillstyrka förslaget i motion Jo10 yrkande 12 om forskning beträffande halogenerade organiska ämnens förekomst i naturen. Det åligger i första hand naturvårdsverket att prioritera inom sina forskningsområden.

PCB

I motion Jo4 begärs att PCB totalförbjuds senast i och med utgången av år 1992 (yrkande 3). Ytterligare internationella initiativ bör tas mot PCB-användning (yrkande 4). Enligt motion Jo6 (c) yrkande 5 bör riksdagen förbjuda PCB-användning fr. o. m. år 1989.

Utskottet hade anledning att i samband med det miljöpolitiska beslutet våren 1988 behandla liknande motionsförslag. Utskottet redovisade då (JoU 1987/88:23 s. 107 f.) en hemställan från naturvårdsverket om förbud mot fortsatt användning av PCB i transformatorer och kondensatorer efter den 31 december 1994. I skrivelsen redovisades vidare hur avvecklingen av PCB-utrustning dittills framskridit. Särskilda insatser kommer enligt skrivelsen att behövas för att förhindra att PCB sprids från PCB-förorenad elektrisk utrustning, liksom en utökad bevakning av PCB-halter i oljeavfall. Där påtalas även vikten av att Sverige driver PCB-frågan hårt internationellt. – Regeringen har sedermera anslutit sig till naturvårdsverkets hemställan och utfärdat förslaget förbud mot PCB genom ändring i PCB-förordningen (SFS 1988:1083).

Utskottet vill för egen del framhålla det angelägna i att PCB som är synnerligen giftigt rensas ut från sitt användningsområde – numera främst omfattande större eltransformatorer och elkondensatorer – så snart detta

är praktiskt möjligt samt att effektiva åtgärder vidtas för att slutligt omhänderta avfall som innehåller PCB. Som framgår av den lämnade redovisningen är man inom den ansvariga myndigheten redo att vidta de åtgärder som erfordras för detta, såväl inom landet som internationellt. I den mån det är möjligt att påskynda erforderliga åtgärder utgår utskottet från att så sker. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo4 yrkandena 3 och 4 samt Jo6 yrkande 5.

Trafikens miljöeffekter

Motionerna

I flera motioner föreslås åtgärder för att minska trafikens miljöpåverkan. Enligt motion Jo6 (c) bör riksdagen göra ett uttalande om skärpta krav på utsläppen från trafiken (yrkande 6). Här i inräknas enligt motionen tidigareläggning av beslutade hårdare krav på dieselfordon, en plan för storstadstrafiken, sänkning av hastigheterna på vägar, satsning på kombitrafik för fjärrtransporter m.m. Enligt motion Jo10 (mp) bör maxhastigheten sänkas till 70 km/tim resp. 90 km/tim (yrkande 1). Kraven på dieselfordon bör omgående skäpas i enlighet med vad som gäller i USA (yrkande 2). Hälften av långväga – över 10 mil – landsvägstransporter bör föras över till järnväg inom tio år (yrkande 3). Planerna på en bilbro till Danmark och en motorväg längs västkusten bör överges (yrkande 4). De resurser som satsas på bärighetshöjande åtgärder på landsvägarna bör i stället användas för investeringar i miljövänlig kollektivtrafik i storstadsområdena (yrkande 5). Bensinskatten bör höjas med 1:25 kr/l för oblyad och med 2:25 kr/l för blyad bensin (yrkande 6). Luftfartsverket bör få i uppdrag att utarbeta några olika alternativ för hur kväveoxidutsläppen från flyget kan minskas med 25 % inom sex år (yrkande 7).

Utskottets överbäganden

Utskottet hade under våren 1988 anledning att ingående behandla frågan om trafikens miljöverkan och åtgärder för att begränsa denna, i samband med behandlingen av regeringens propositioner om trafiken (prop. 1987/88:50, JoU3y, TU23) resp. miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85, JoU23). Med anledning därav beslöt riksdagen om olika åtgärder för att minska utsläppen från trafiken. Bl.a. fastlades riktlinjer för förbättrade avgasregler för diesellastbilar och bussar. En utredning om reglering av storstadstrafiken aviserades. Tidigare principuttalanden om önskvärdheten av att långväga transporter i ökad grad skulle överföras från landsväg till kombinerad landsvägs- och järnvägstransport bekräftades. Motioner om lägre maxhastigheter på vägarna avsågs.

Utskottet finner icke anledning att ändra de bedömningar utskottet gjorde för ett halvår sedan i dessa frågor. Utskottet avstyrker således motionerna Jo6 yrkande 6 och Jo10 yrkandena 1, 2 och 3.

Frågan om Öresundsförbindelserna har nyligen behandlats av riksdagen som avslagit motionsyrkanden av i sak samma innehåll som det som framställs i motion Jo10 yrkande 4 (1987/88:TU3). Trafikutskottet har i det

sammanhanget hänvisat till att den svenska Öresundsdelegationen fått i uppdrag att komplettera tidigare studier med ett alternativ som innefattar enbart en borrhälsad tunnel för järnvägstrafik mellan Köpenhamn och Malmö. Med motsvarande motivering bör riksdagen avslå här berört motionsyrkande. Utskottet avstyrker även yrkande 5 i motionen med hänvisning till att resultatet av den tidigare omnämnda utredningen om storstadstrafiken bör avvakta innan ställning tas till resursfrågan. Förslaget om höjning av bensinskatten avstyrks med hänvisning bl. a. till att bensinskatten nyligen undergått en höjning med 25 öre/l till sammanlagt 2:64 kr./l för oblyad och 2:84 kr./l för blyad bensin. Utskottet avstyrker även motion Jo10 yrkande 7 om kväveoxidutsläppen från flyget. Utskottet har nyligen, i yttrande till skatteutskottet, tillstyrkt ett regeringsförslag om införande av en miljöskatt på inrikes flygtrafik (prop.1988/89:39, JoU3y). Syftet med sistnämnda yrkanden kan därigenom väsentligen tillgodoses.

Ersättning vid katastrofer, m.m.

Enligt motion Jo6 (c) bör ersättning utgå till dem som drabbats av miljökatastrofen i Västerhavet, i likhet med de ersättningar som utbetalats till följd av Tjernobylikatastrofen (yrkande 12). Enligt motion Jo9 (fp) bör en beredningsplan utarbetas för hur fiskebefolkningen skall kunna överleva under rådande förhållanden (yrkande 2). Riksdagen bör begära en snabbutredning om hur fiskarena skall kunna stödjas under perioder där fisket ligger nere (yrkande 3). I motion 1987/88:Jo286 (fp) yrkas att riksdagen gör ett uttalande om fiskerinäringen i Halland av innebörd att näringen är beroende av att föroreningsbelastningen i Öresund, Kattegatt och Skagerrak minskar (yrkande 2).

Utskottets överväganden

Riksdagen beslöt hösten 1983 om principerna för ersättning för skador till följd av naturolyckor (prop.1983/84:6, BoU6). Därvid angavs bl. a. att det skall vara rena naturföreteelser, som inte är vanliga eller har ett långsamt odramatiskt förlopp, som skall kunna ligga till grund för ersättning. Syftet med skyddet bör vara att främst tillgodose enskilda skadelidande i deras egenskap av privatpersoner. Om en rörelse eller annan näringsverksamhet har betydelse för försörjningen av de personer som äger verksamheten bör ersättning också kunna komma i fråga. Reglerna har tillämpats så att bidrag lämnas med avdrag från den beräknade skadan för självrisk med 25 % av det normala skördevärdet. Företag/företagare som haft ett eget kapital överstigande 300 000 kr. har inte ansetts vara i behov av stöd.

Enligt vad utskottet erfarit har en fiskodlare fått ersättning av regeringen på grund av skador orsakade av algbloomingen år 1988 (bidrag: 511 000 kr., villkorligt lån: 1,089 milj. kr.). Fem fiskodlare har fått avslag på sin begäran om ersättning.

Utskottet konstaterar att riksdagen antagit regler för ersättning på grund av naturkatastrofer och att dessa regler ansetts tillämpliga på vissa skadefall som inträffat med anledning av algbloomingen under den gångna sommaren. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen. I händelse

reglerna icke skulle förslå att rimligen täcka de skador som uppstått och som eventuellt kan bli långvariga utgår utskottet från att regelsystemet ses över och att de skadelidande ges erforderligt skydd. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo6 yrkande 12, Jo9 yrkandena 2 och 3 samt 1987/88:Jo286 yrkande 2.

Handlingsplan

I motion Jo7 (vpk) yrkas att regeringen låter utarbeta en handlingsplan som utgår från sex punkter mot miljöförstörelsen till havs, luft och land, nämligen:

- snabb minskning av klorutsläppen
- omläggning av jordbrukspolitiken
- minskad vägtrafik
- avveckling av kärnkraften
- upphörande av sopförbränning
- skärpt miljölagstiftning.

Utskottet får med anledning av motionen erinra om att riksdagen våren 1988 fattade beslut om en aktionsplan mot havsföroreningar. Samtidigt godkändes förslag till revision av aktionsplanen mot luftföroreningar och försurning. Miljöskyddslagen skärptes i olika avseenden, framför allt vad gäller tillsynen. Ett särskilt program antogs för miljöåtgärder inom jordbruket. Möjligheten att minska vägtrafikens miljöstörningar övervägdes ingående. Under innevarande riksmöte kan förslag förväntas om avfallshandlingen. De förhållanden som enligt motionen bör underkastas ett nytt handlingsprogram har således helt nyligen behandlats i riksdagen resp. kan förväntas bli behandlade inom kort. Motionen bör därför icke föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Naturvårdsåtgärder

Enligt motion Jo4 (fp) bör fler marina reservat inrättas i syfte att skydda havsmiljön i dess helhet i berörda områden (yrkande 5).

Utskottet erinrar om att en motion om marina reservat nyligen avslagits av riksdagen med hänvisning till att det närmast bör ankomma på berörda myndigheter att föreslå inrättande av enskilda reservat. Med samma motivering avstyrks motion Jo4 yrkande 5.

Anslagsfrågor

I motion Jo6 (c) yrkande 11 yrkas att riksdagen anslår 20 milj. kr. till länsstyrelsernas naturvårdsenheter för innevarande budgetår.

Utskottet erinrar om att anslagen till länsstyrelserna tillhör bostadsutskottets beredningsområde. Riksdagen höjde våren 1988, i avvaktan på det miljöpolitiska beslutet, anslagen till länsstyrelsernas naturvårdsenheter med 10 milj. kr. för budgetåret 1988/89 (prop. 1987/88:100 bil.15, JoU5y, BoU18). I samband med det miljöpolitiska beslutet bedömde miljö- och energiministern att i storleksordningen 100 handläggartjänster behöver tillföras de statliga myndigheterna för deras arbete med miljöskydd. En resurs-

förstärkning aviserades till budgetåret 1989/90. Denna förstärkning blir bl. a. avhängig av kommunernas övertagande av tillsynen över tillståndspliktig verksamhet. Utskottet avstyrker det nu aktuella motionsyrkandet med hänvisning till det anförda.

1988/89:JoU6

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer i propositionen*
att riksdagen godkänner de riktlinjer för särskilda åtgärder föranledda av algblooming och säldöd som förordats i propositionen,
2. att riksdagen till *Statens naturvårdsverk* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,
3. att riksdagen till *Miljövårdsforskning* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 11 500 000 kr.,
4. att riksdagen till *Åtgärder mot havsföroreningar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.,
5. beträffande *den marina forskningen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo2 yrkande 1,
6. beträffande *Askö och Kristineberg*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo11 yrkande 1,
7. beträffande *Lunds universitet*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo2 yrkande 2, 1988/89:Jo6 yrkande 9 och 1988/89:Jo8,
8. beträffande *Östersjölaboratorium*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo5 och 1988/89:Jo6 yrkande 10,
9. beträffande *en professur vid Umeå universitet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo3 yrkande 1,
10. beträffande *det internationella miljösamarbetet*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1987/88:Jo404 yrkande 1, 1988/89:Jo3 yrkande 2, 1988/89:Jo4 yrkande 6, 1988/89:Jo6 yrkande 2 och 1988/89:Jo9 yrkande 1,
11. beträffande *ickespridningsavtal*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo6 yrkande 1,
12. beträffande *u-landsstöd*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo11 yrkande 2,
13. beträffande *skydds jakt*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Jo404 yrkande 2,
14. beträffande *kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo4 yrkande 1 och 1988/89:Jo6 yrkande 8,

15. beträffande *avgift på kvävegödsel*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo10 yrkande 8,
16. beträffande *biobränslen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo6 yrkande 7,
17. beträffande *återförande till våtmark*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo10 yrkande 9,
18. beträffande *avveckling av massaindustrins utsläpp*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo4 yrkande 2 och 1988/89:Jo6 yrkande 3,
19. beträffande *Vallvik*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo6 yrkande 4 och 1988/89:Jo10 yrkande 11,
20. beträffande *förbud mot användning av klorblekta pappersprodukter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo10 yrkande 10,
21. beträffande *halogenerade ämnen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo10 yrkande 12,
22. beträffande *PCB*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo4 yrkandena 3 och 4 samt 1988/89:Jo6 yrkande 5,
23. beträffande *utsläppen från trafiken*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo6 yrkande 6 och 1988/89:Jo10 yrkandena 1, 2 och 3,
24. beträffande *Öresundsförbindelserna och flygets utsläpp m.m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo10 yrkandena 4, 5, 6 och 7,
25. beträffande *katastrofersättning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo286 yrkande 2, 1988/89:Jo6 yrkande 12 samt 1988/89:Jo9 yrkandena 2 och 3,
26. beträffande *handlingsplan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo7,
27. beträffande *marina reservat*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo4 yrkande 5,
28. beträffande *anslag till länsstyrelserna*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo6 yrkande 11.

Stockholm den 1 december 1988

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Kaj Larsson (s), Ove Karlsson (s), Carl G Nilsson (m), Håkan Holmberg (fp), Jarl Lander (s), Jan Jennchag (vpk) och Roy Ottosson (mp).

1. Askö och Kristineberg (mom. 6)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Ingvar Eriksson (m), Håkan Holmberg (fp) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet har" och slutar med "och Kristineberg" bort ha följande lydelse:

Utskottet har --- (= utskottet) --- i riksdagen. Som framhålls i motion Jo11 är särskilda anslag väl motiverade i detta läge. Utskottet vill samtidigt framhålla det angelägna i att de fasta resurserna vid såväl Kristinebergs marinbiologiska station som Askölaboratoriet förstärks. Dessa institutioner måste få möjlighet att fungera som förstklassiga forskningsstationer. Både i Kristineberg och på Askö behöver en del nya byggnader uppföras. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo11 yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *Askö och Kristineberg*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo11 yrkande 1,

2. Östersjölaboratorium (mom. 8)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Likaså avstyrker" och slutar med "ett Östersjölaboratorium" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo6 skapar föreningssituationen i södra Östersjön ett behov av forskning om miljösituationen och om fiskreproduktionens problem där. Utskottet tillstyrker mot den bakgrunden och med hänvisning till tidigare riksdagsuttalanden att riksdagen åter uttalar att ett Östersjölaboratorium bör inrättas. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motionerna Jo5 och Jo6 yrkande 10.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *Östersjölaboratorium*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo5 och 1988/89:Jo6 yrkande 10.

3. Det internationella miljösamarbetet (mom. 10)

Hans Gustafsson, Håkan Strömberg, Grethe Lundblad, Martin Segerstedt, Åke Selberg, Kaj Larsson, Ove Karlsson och Jarl Lander (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet är" och slutar med "Jo404 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att riksdagen utförligt behandlade det internationella arbetet på miljöområdet inför det miljöpolitiska beslutet våren 1988. I sitt av riksdagen godkända betänkande framhöll utskottet då bl. a. att ett motionsyrkande motsvarande det som nu framställs i motion Jo6 yrkande 2 fick anses tillgodosett med hänvisning till de initiativ och den inriktning av Sveriges roll inom det internationella miljösamarbetet som då föreslagits i propositionen. Detta borgar för att Sverige i internationella sammanhang kan bidra i ökad utsträckning till en framsynt hushållning med naturresurserna och till en djupare insikt och bättre omsorg om miljön, framhöll utskottet (prop. 1987/88:85, JoU23 s. 144).

Utskottet finner även anledning att välkomna det beslut som efter tålmodigt arbete fattats i Nordiska rådet om ett gemensamt program till skydd för havsmiljön. Genom överenskommelsen får bl. a. de utfästelser anses bekräftade som från norsk sida gjorts om åtgärder för att förbättra utsläppsreningen i de norsk-svenska gränsvattnen.

Riksdagens beslut om en Nordsjökommission har ännu inte vunnit gillande av övriga berörda stater. Emellertid drevs från svensk sida miljöfrågorna med framgång vid Nordsjökonferensen 1987. Det är självfallet utskottets mening att regeringen bör pröva olika alternativ för ett fortsatt intensivt arbete med Nordsjöfrågorna.

Syftet med motionerna Jo6 yrkande 2, Jo4 yrkande 6, Jo3 yrkande 2, Jo9 yrkande 1 och Jo404 yrkande 1 får anses i huvudsak tillgodosett genom vad utskottet anfört med hänvisning till de uttalanden som riksdagen gjorde i juni 1988 och det havsmiljöprogram som Nordiska rådet nyligen antagit. Motionsyrkandena avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *det internationella miljösamarbetet*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Jo404 yrkande 1,
1988/89:Jo3 yrkande 2, 1988/89:Jo4 yrkande 6, 1988/89:Jo6 yrkande 2
och 1988/89:Jo9 yrkande 1,

4. Ickespridningsavtal (mom. 11)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening. Ett ickespridningsavtal måste utarbetas. Länder som skriver på ett sådant avtal skall förbinda sig att inte sprida angivna föroreningar till något annat land, till atmosfären eller till havet. Ett sådant avtal skulle innebära att varje land tar ansvar för sitt eget avfall och sina egna utsläpp. Det skulle tvinga allt fler länder att ta ett gemensamt ansvar för vår jords överlevnad. Sverige skall verka för upprättande av ett sådant avtal. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

1988/89:JoU6

- 11. beträffande *ett ickespridningsavtal*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motion 1988/89:Jo6 yrkande 1,

5. U-landsstöd (mom. 12)

Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I motion" och slutar med "motionärernas yrkande" bort ha följande lydelse:

I motion --- (= utskottet)--- utskottets beredningsområde. Utskottet finner dock yrkandet beaktansvärt och föreslår att riksdagen gör ett uttalande om det angelägna i att u-landsstöd kan utgå till marinbiologisk forskning m.m.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

- 12. beträffande *u-landsstöd*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo11 yrkande 2,

6. Kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk (mom. 14)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Håkan Holmberg (fp) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att jordbrukets miljöproblem måste åtgärdas. Riksdagens beslut om halvering av utsläppen av närsalter måste förverkligas. Ett åtgärdsprogram bör bl. a. innefatta införande av ett tydligt miljömål i jordbrukspolitiken och en omläggning av jordbruket i riktning mot minskad användning av gödsel och bekämpningsmedel. Odling av grödor som bättre tar hand om näringstillgången i marken bör stimuleras. Riksdagens beslut om halvering av kväveutsläppen från reningsverken i särskilt påverkade kustområden måste också fullföljas. Riksdagen bör göra ett uttalande till regeringen med anledning av motionerna Jo4 yrkande 1 och Jo6 yrkande 8.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

- 14. beträffande *kvävetillförseln från jordbruk och reningsverk*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo4 yrkande 1 och
1988/89:Jo6 yrkande 8,

Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "angivna riksdagsbesluten" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening i motion Jo10, att jordbruket bör vara fritt från konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel om ca 15 år. Den utvecklingen bör påbörjas redan nu genom att en avgift på 300 % av priset på konstgödselkväve införs. Influtna medel bör återföras till jordbruket huvudsakligen i form av arealbidrag. Effekten kommer att bli att kvävegödslingen minskar samtidigt som lantbrukarna får ett större intresse att ta vara på stallgödseln. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo10 yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. *beträffande avgift på kvävegödsel*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo10 yrkande 8.

8. Biobränslen (mom. 16)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Håkan Holmberg (fp) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet delar" och på s. 14 slutar med "den bakgrunden" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas syn, att jordbrukets möjligheter bör tas till vara samtidigt som dess miljöproblem angrips. Nya grödor för energiproduktion, där marken är bevuxen större delen av året och därför läcker mindre, är en sådan möjlighet. En satsning på biobränslen, som energigrödor, måste snarast inledas. Forskningsinsatserna på området måste få en framflyttad position. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion Jo6 yrkande 7.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. *beträffande biobränslen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo6 yrkande 7.

9. Återförande till våtmark (mom. 17)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet är" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att läckaget av kväve kan hejdas snabbare om man återskapar våtmarker i kustområden och vattendrag där

kväveläckaget är stort. Mot denna bakgrund bör naturvårdsverket få i uppdrag att skyndsamt utreda dessa möjligheter och ta fram ett konkret åtgärdsprogram. Riksdagen bör gör ett uttalande härom.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *återförande till våtmark*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo10 yrkande 9,

10. Avveckling av massaindustrins utsläpp (mom. 18)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Ilåkan Holmberg (fp), Jan Jennehag (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Industrins möjligheter" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att klorutsläppen från den svenska massaindustrin måste upphöra. Den snabba utveckling mot förbättrad rening som de senaste årens tekniska landvinningar gjort möjlig bör kunna fortsätta. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att utarbeta en plan för avveckling av utsläppen snarast och allra senast till sekelskiftet. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo4 yrkande 2 och Jo6 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *avveckling av massaindustrins utsläpp*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo4 yrkande 2 och 1988/89:Jo6 yrkande 3,

11. Vallvik (mom. 19)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet är icke" och slutar med "11 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att pappersmassafabriken Vallvik bör göras till en "mönsterfabrik" i miljöhänsende. Fabriken kontrolleras av staten genom aktiemajoritet i NCB. En anläggning för ett i princip slutet system bör byggas vid fabriken i Vallvik. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo6 yrkande 4 och Jo10 yrkande 11.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *Vallvik*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1987/89:Jo6 yrkande 4 och 1988/89:Jo10 yrkande 11,

12. Förbud mot användning av klorblekta pappersprodukter (mom. 20)

1988/89:JoU6

Jan Jennehag (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Förslaget i" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslaget i motion Jo10 yrkande 10 om införande av förbud mot försäljning i Sverige av klorblekta produkter. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *förbud mot användning av klorblekta pappersprodukter*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo 10 yrkande 10,

13. Halogenerade ämnen (mom. 21)

Jan Jennehag (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet är heller" och slutar med "sina forskningsområden" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna anför är kunskapen om halogenerade organiska ämnen, deras förekomst i naturen och deras potentiella miljörisker för dålig. Det finns därför skäl att ta fram ett forskningsprogram i ämnet. Riksdagen bör göra ett särskilt tillkännagivande härom med anledning av motion Jo10 yrkande 12.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *halogenerade ämnen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo10 yrkande 12,

14. PCB (mom. 22)

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Håkan Holmberg (fp), Jan Jennehag (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet vill" och på s. 16 slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till förslagen i motionerna att PCB bör totalförbjudas. Det bör med hänsyn till ämnets stora giftverkan vara möjligt att, som motionärerna föreslår, avveckla användningen av PCB i existerande transformatorer och kondensatorer betydligt tidigare än vad naturvårdsverket föreslagit och allra senast under år 1992. Det är även angeläget att Sverige tar internationella initiativ för att åstadkomma motsvarande förbud mot PCB i andra länder. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo4 yrkandena 3 och 4 samt Jo6 yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

1988/89:JoU6

22. beträffande *PCB*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo4 yrkandena 3 och 4 samt 1988/89:Jo6 yrkande 5,

15. Utsläppen från trafiken (mom. 23)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "1, 2 och 3" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna framhåller står trafiken för en stor del av de totala kväveoxidutsläppen i landet, och dessa utsläpp lämnar ett mycket stort bidrag till kväveutflödet i havet. Utskottet biträder mot den bakgrunden förslagen i motionerna om tidigareläggning av skärpta avgaskrav för lastbilar och bussar, sänkta hastighetsgränser på vägarna och satsning på långväga järnvägstransporter i stället för landsvägstransporter. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna Jo6 yrkande 6 och Jo10 yrkandena 1, 2 och 3.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *utsläppen från trafiken*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1988/89:Jo6 yrkande 6 och 1988/89:Jo10 yrkandena 1, 2 och 3,

16. Öresundsförbindelserna m.m. (mom. 24)

Jan Jennehag (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Frågan om" och slutar på s. 17 med "väsentligen tillgodoses" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påpekar är det viktigt att planerade investeringar i en felaktig trafikstruktur styrs om. Planerna på en bilbro till Danmark, satsningar på nya motortrafikleder samt investeringar i bärighetshöjande åtgärder för att möjliggöra tyngre lastbilstrafik bör stoppas. Bensinskatten bör höjas. Flygets utsläpp av kväveoxider bör minska. Luftfartsverket bör ges i uppdrag att utreda hur en minskning av utsläppen skall kunna minskas med ca 25 % inom sex år. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo10 yrkandena 4, 5, 6 och 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *Öresundsförbindelserna m.m.*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo10 yrkandena 4, 5, 6 och 7,

17. Katastrofersättning (mom. 25)

1988/89:JoU6

Karl Erik Olsson (c), Lars Ernestam (fp), Lennart Brunander (c), Håkan Holmberg (fp) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 18 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser icke att det ersättningssystem som på sin tid utarbetats och som närmast tar sikte på naturkatastrofer i form av slagregn och stormar är anpassat till de problem som är aktuella efter den gångna sommarens algbloomingar. Utskottet instämmer i motionärernas mening, att det är nödvändigt att skapa ett skydd för dem som drabbas av miljöföroreningarna. Läget för fiskerinäringens utövare är kritiskt. En beredskapsplan bör tas fram för fisket och vattenbruket. Fiskarena måste hållas skadeslösa så långt det går under den tid fiskevattnen restaureras, så att näringen kan gå någorlunda intakt ur den kris som miljöförstöringen försatt den i. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo6 yrkande 12, Jo9 yrkandena 2 och 3 samt 1987/88:Jo286 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *katastrofersättning*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1987/88:Jo286 yrkande 2, 1988/89:Jo6 yrkande 12 samt 1988/89:Jo9 yrkandena 2 och 3,

18. Handlingsplan (mom. 26)

Jan Jennehag (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet får" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att behovet av ett handlingsprogram som redan våren 1988 var aktuellt nu har blivit desto angelägnare, efter den katastrof som drabbat Västerhavet under den gångna sommaren. Utskottet tillstyrker alltså förslaget i motion Jo7. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *handlingsplan*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo7,

19. Marina reservat (mom. 27)

Lars Ernestam (fp), Håkan Holmberg (fp) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas mening att fler marina reservat bör inrättas. Naturvårdsverkets förslag från 1980 och materialet i verkets förslag till aktionsplan mot havsföroreningar utgör ett bra underlag. Syftet måste vara att skydda havsmiljön i dess helhet i berörda områden, dvs. även fauna och flora, och att skapa en fristad för känsliga arter. Regeringen bör utarbeta riktlinjer för en utökad reservatsbildning. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *marina reservat*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo4 yrkande 5.

20. Anslag till länsstyrelserna (mom. 28)

Karl Erik Olsson, Lennart Brunander (c) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar på s. 19 med "det anförda" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar --- (= utskottet) --- budgetåret 1989/90. Utskottet betonar vikten av att den nödvändiga förstärkningen av länsstyrelsernas resurser för miljöskyddsarbetet verkligen kommer till stånd och att regeringen i budgetförslaget för nästa år föreslår riksdagen att anvisa erforderliga medel. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *anslag till länsstyrelserna*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:Jo6 yrkande 11.

Särskilda yttranden

1. Ärendets beredning

Sven Eric Lorentzon, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (alla m) anför:

Moderata samlingspartiet har sett regeringsförslaget i proposition 1988/89:10 i huvudsak som en anslagsfråga. Det gäller att tillföra det marina miljöarbetet sammanlagt 30 miljoner i anslag. Detta med anledning av de allvarliga störningar som drabbat Nordsjön och Västerhavet under våren och sommaren 1988. Vi stöder propositionen i detta avseende och har inte nu lagt fram motioner på det breda miljöpolitiska området.

Till skillnad från övriga oppositionspartier har vi ansett att det inte finns anledning att i detta sammanhang göra en genomgripande behandling av miljöpolitiken. Någon saklig anledning att ånyo nu göra en beredning av motionsförslagen rörande miljöpolitiska mål och medel finns ej. En sådan beredning kan inte bli meningsfull. Även om dessa motioner i många fall innehåller synpunkter som vi delar har vi således inte ansett det motiverat

att nu ta ställning i hithörande frågor. Beträffande moderata samlingspartiets inställning i berörda miljöpolitiska frågor hänvisar vi till tidigare under år 1988 behandlade motioner från detta parti.

1988/89:JoU6

2. Marin forskning (mom. 5)

Roy Ottosson (mp) anför:

Beträffande ökade resurser till Kristineberg stödjer jag motionärernas krav. Tyvärr har motionärerna inte lyft ut detta som ett särskilt yrkande. Tanken på miljöjour är också intressant, men motionens förslag är inte tillräckligt utvecklat för att det skall vara möjligt att direkt stödja det.

3. Lunds universitet m.m. (mom. 7 och 9)

Roy Ottosson (mp) anför:

Jag är positivt inställd till ökad satsning på marinbiologisk forskning t. ex. vid Lunds och Umeå universitet. Men jag är nu inte beredd att låsa mig för de preciseringar som motionärerna föreslår.

4. Ickespridningsavtal (mom. 11)

Roy Ottosson (mp) anför:

Idén att länder inte skall bidra till varandras miljöförstöring är god. Men detta är omöjligt så länge miljöfarliga ämnen över huvud taget sprids till luft och vatten. Jag anser att det är omöjligt att omedelbart stoppa alla miljöfarliga utsläpp.

5. U-landsstöd (mom. 12)

Sven Eric Lorentzon, Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (alla m) anför:

Vi har i motion Jo11 yrkat om ett stöd till u-länder för uppbyggnad av marinbiologisk kunskap och miljöövervakning av hav (yrkande 2). Utskottet har ansett att frågor om bistånd till u-länder hör till utrikesutskottets beredningsområde. Vi har därför i detta sammanhang avstått från reservation.

6. Öresundsförbindelserna (mom. 24)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anför:

Centerpartiet har i flera sammanhang klargjort vår inställning till Öresundsförbindelserna. Senast har detta skett i trafikutskottets betänkande 1988/89:3. Därför anser vi det inte nödvändigt att reservera oss i detta sammanhang.

7. Handlingsplan (mom. 26)

1988/89:JoU6

Roy Ottosson (mp) anför:

De föreslagna riktlinjerna till handlingsplan för att komma till rätta med miljöförstörelsen består bara av en uppräknig av allvarliga miljöproblem och att dessa miljöproblem bör minska. Det är angeläget att ta fram riktlinjer för en radikalare miljöpolitik men dessa riktlinjer måste vara betydligt mer genomarbetade för att de skall vara meningsfulla.

